
Rossini a (nejen) Sbor a Orchester Univerzity Karlovy

Rossini a (nejen) Sbor a Orchester Univerzity Karlovy

Jen několik málo dní měly Sbor a Orchester Univerzity Karlovy a hostující sbor Pro Musica vilniuské univerzity na to, aby se sladily. Skladbu si zvolily opravdu nelehkou – Stabat Mater od Gioacchina Rossiniho. Koncert se uskutečnil 10. března, v předvečer Dne znovuoobnovení nezávislosti Litvy.

Když se řekne Rossini, pak kdokoliv, kdo je trochu obeznámen s hudbou, reaguje ve stylu „Aha, Lazebník sevillský!“ a má na mysli Rossiniho nejpoblárnější dílo, zmíněnou komickou operu. Ano, ta italského skladatele Gioacchina Rossiniho proslavila, a to nejen v jeho době, ale i později. Vlastně až do dnešní doby.

Složil ji, když mu bylo 24 let a když už skládal dvě opery za rok. Byl (a je) znám jako bonviván, milovník (a objevitel) dobrých jídel a efektního oblečení a jeho život je opředen různými pikantními pověstmi, jako např. že skládal hudbu v posteli, a když mu vyklouzl z ruky třeba už skoro dopsaný list partitury, tak než by se pro něj sehnul k zemi, aby ho sebral, raději začal psát celý list znovu.

Ale Rossini nepsal jen hudbu ve své době oblíbenou (přítom tak kvalitní, že něco z ní je oblíbeno i dnes). Už ve svých 21 letech složil tragickou operu Tancred a celý život psal i jinou hudbu než opery, mimo jiné i hudbu duchovní, podnětenou katolickým kulturně-liturgickým životem Itálie tehdejší doby.

Až ve svých devětačtyřiceti napsal Stabat Mater. Zhudebněný text byl původně hymnem katolické liturgie (všechny strofy byly zpívány na stejnou melodii) a později se stal sekvencí určenou pro slavnost Sedmibolestné Matky Boží. Většina odborníků pokládá za jeho autora františkána jménem Jacopone di Todi, tedy Jakuba z města Todi, které je v Umbrii stejně jako centrum františkánské spirituality Assisi. Ač jde o světově chápáný text (u nás zhudebněný mj. Dvořákem a Foersterem), přesto má jistý františkánský rys. Zatímco ten byl často stimulem pro nové zhudebnění (např. našim Antonínem Dvořákem), ve zhudebnění od Rossiniho se uplatnil kromě jeho operní skladatelské praxe i rys, který lze nazvat zbožností jižních národů: za Alpami stejně jako u prostých františkánů převládá při přemítání o vykupitelském utrpení Krista a s ním citící Matky smutek a lítost, na jihu však do toho proniká vědomí neohodnosti Kristovu obět přijmout. Tento faktor spolu s hudebním jazykem pro Rossiniho vlastním činí z jeho zhudebnění textu Stabat Mater problém pro dirigenty, instrumentalisty, zpěváky i konzerty a k tomu přistupují technicky i přednesově obtížné detaily, jako např. fáze a cappella nebo vedle sebe znějící dvaatřicetiny či dokonce čtyřiašedesátiny a půlky či třičtvrtky. Dirigent i sbormistr stojí před touto skladbou jako před testem své vrcholné odbornosti a při veřejném provedení ještě musí prokázat hloubku svého hudebního citění i hudební profesionality, tj. sladit výraz tak, aby provedení přijali jak milovníci Rossiniho jako takového, tak ti, kteří očekávají od skladby vedení k hlubší kontemplaci golgotské události.

Když se dirigent a sbormistr Sboru a Orchestru Univerzity Karlovy rozhodl, že nabídne tuto příležitost publiku na začátku postní doby (konkrétně 10. března), dal si mimořádný cíl, který se ovšem ještě prohloubil příležitostí, že spolu s uvedeným tělesem vystoupil v Praze zrovna hostující sbor Pro Musica vilniuské univerzity. Během několika málo dní tak bylo nutno sladit obě tělesa, což se podařilo a koncert proběhl výjimečně dobře. Obtížná celovečerní skladba zazněla dokonale a provedení bylo se strany posluchačů odměněno bouřlivým potleskem.

Sbor a Orchester Univerzity Karlovy v Praze je amatérské těleso složené ze studentů a absolventů univerzity, kteří mají rádi vážnou hudbu. Termín *amatérský*, ačkoli původem pozitivní (amare = milovat, tedy muzicírování), je zatížen negativním stínem, když existuje vedle termínu *profesionální*. Provést Rossiniho Stabat Mater je však evidentní znak profesionality. Hudební těleso prokázalo svou výjimečnou kvalitu a dalším krokem demonstrovalo svou stále vzrůstající úroveň, které – jak ukazuje dosavadní vývoj – by ovšem bez svého dirigenta a sbormistra Haiga Utidjiana a jeho dlouholeté práce s ním těžko dosáhlo. Spoluúčinkování litevského univerzitního sboru dalo koncertu nejen akademický, ale i mezinárodně politický akcent – koncert se konal v předvečer Dne znovuoobnovení nezávislosti Litvy a v tomto kontextu lze koncert nenásilným způsobem interpretovat i jako demonstraci kulturně jednotné Evropy.